

USTNI DEL IZPITA IZ SLOVENŠČINE NA POKLICNI MATURI

Ustni izpit iz slovenščine obsega obe predmetni področji: književnost in jezik.

KNJIŽEVNOST

Izhodišče izpita je krajše umetnostno besedilo ali odlomek umetnostnega besedila. Kandidat na ustnem delu glasno bere besedilo ali odlomek in ga interpretira. (Besedila s prvinami za interpretacijo so navedena v katalogu.)

Vodena interpretacija obsega tri dejavnosti:

- a) predstavitev besedila/odlomka in avtorja,
- b) razčlemba besedila/odlomka z razlago literarnih prvin,
- c) sintezo z vrednotenjem motivno-tematskih ali slogovnih prvin.

Podrobnejša opredelitev dejavnosti kandidata ob umetnostnem besedilu (odlomku)

- a) Predstavi besedilo, odlomek in avtorja:
 - besedilo ali avtorja umesti v književno obdobje ali književno smer (na kratko opiše avtorjevo ustvarjalnost in značilnosti književnega obdobja oziroma književne smeri) in besedilo zvrstno-vrstno opredeli,
 - besedilo ali odlomek povzame (in odlomek umesti v besedilo).
- b) Razčleni besedilo oziroma odlomek in razloži značilne literarne prvine, na primer:
 - opiše zunanjo in notranjo zgradbo besedila,
 - prepozna, opiše ali razloži snov/temo/motiv/idejo/pripovedno tehniko/književno perspektivo,
 - označi književno osebo/književni prostor/književni čas/pripovedovalca/lirski subjekt/slog,
 - primerja motive/književne osebe/druge značilne literarne prvine,
 - svoje trditve utemeljuje s primeri iz besedila (odlomka).
- c) Naredi sintezo in vrednoti motivno-tematske ali slogovne prvine, na primer:
 - povzame ugotovitve o motivih/idejah/književnih osebah/književnem prostoru/književnem času/pripovedovalcu/lirskem subjektu/pripovedni tehniki/književni perspektivi/slogovnih prvinah,
 - izraža svoja stališča o idejah oziroma problemih besedil ali odlomkov/značaju in ravnanju oseb/razmišljanjih in občutjih pripovedovalca ali lirskega subjekta,
 - pojasni učinek slogovnih prvin,
 - presoja aktualnost problemov oziroma sporočil/tem/motivov/književnih oseb, tako da jih primerja z dogodki/s pojavi/z ljudmi iz svojega ožjega ali širšega okolja/iz drugih književnih besedil/filmov oz. medijev.

OPOMBA: Pri točkah b in c izbere izpraševalec dejavnosti in prvine v skladu z besedilom oz. odlomkom.

JEZIK

Izhodišče jezikovnega dela izpita je krajše neumetnostno besedilo (iz seznama v katalogu).

Kandidat na ustnem delu izpita opazuje, razčlenjuje in vrednoti neumetnostno besedilo.

- a) Predstavi besedilo in poimenuje besedilno vrsto:
- določi, v katerih okoliščinah je nastalo besedilo (katero družbeno vlogo opravlja sporočevalec, kakšno je družbeno razmerje med sporočevalcem in naslovnikom, ali se sporočevalec razodeva, ali spodbuja naslovnika k odzivu, koliko je naslovnikov in kateri je izbrani krog naslovnikov); določi vrste besedila glede na okoliščine,
 - povzame besedilo (pove, o čem govori sporočevalec in kaj o tem sporoča); določi vrsto besedila glede na temo ter način njenega razvijanja,
 - določi, čemu/s katerim namenom je sporočevalec tvoril besedilo, kaj je hotel doseči pri naslovniku, določi vrsto besedila glede na sporočevalčev namen,
 - ugotovi, katero besedilno vrsto je tvoril sporočevalec.
- b) Jezikovno in/ali tvarno razčleni besedilo; pojasni rabo oz. vlogo jezikovne prvine in to utemelji z razlago jezikovnih zakonitosti oz. pravopisnih/pravorečnih pravil:
- prepozna, določi, analizira, uporabi, pretvori, dopolni, postavi, poišče ... izbrano jezikovno/tvarno prvino ter
 - pojasni vlogo te prvine in utemelji rabo.

OPOMBA: ta sklop navodil je lahko povezan tudi s položajem in vlogo slovenskega jezika.

- c) Vrednoti besedilo:
- presodi ustreznost, smiselnost, razumljivost, jezikovno pravilnost ali učinkovitost besedila in presojo utemelji,
 - popravi ali izboljša besedilo,
 - pojasni, kako bi preoblikoval besedilo, da bi bilo primerno za drugega naslovnika,
 - pojasni, kako bi preoblikoval besedilo v drugo besedilno vrsto (npr. opis postopka v navodilo ...).

OPOMBA: vrednotenje besedila naj se navezuje na prvi (predstavitev besedila) ali drugi (jezikovna in/ali tvarna razčlemba besedila) sklop navodil.

IZPITNI LIST

Izpitni list je dvodelen in obsega obe predmetni področji: književnost in jezik. Na vsakem listu so tri naloge. Prvi dve nalogi se navezujeta na književnost, zadnja pa je jezikovna.

Prvi del izpitnega lista obsega umetnostno besedilo ter navodila za glasno branje in interpretacijo. Drugi del izpitnega lista obsega neumetnostno besedilo in navodila za razčlenjevanje.